

5. Кудейми М. Концепция войны в исламе: Дис. ... канд. политол. наук: 23.00.04. – Москва, 1994. – 149 с. – <http://www.dslib.net/glob-razvitiye/koncepcija-voyny-v-islame.html>
6. Культура войны и мира. – <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
7. Ларкин Л. Г. Социокультурные параметры взаимодействия войны и культуры. – ЛГПИУ. – <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsiokulturnye-parametry-vzaimodeystviya-voyny-i-kultury>
8. Международный форум «За культуру мира и диалог цивилизаций, против культуры войны и насилия. Кишинев, Республика Молдова 15–19 мая 1998 года. – <http://grani.agni-age.net/articles/unesco.htm>
9. Муткогло И. Джихад большой и малый. – <http://www.islam.ru/content/obshestvo/41418>
10. От культуры войны к культуре мира: концептуальная парадигма перехода («постановка проблемы»). – <http://userdocs.ru/geografiya/6349/index.html?page=18>
11. Паяр Кристоф. Возможен ли вечный мир? // Логос. – М., 2003. – №1. – С.10–18.
12. Резник С. В. Идеологемы и концепты войны и мира в исламе. Автореф. дисс. ... канд. философ. наук; Спец: Религиоведение, философская антропология, философия культуры. – Белгород, 2004. – 24 с.
13. Семашко Л. М. Культура мира. – <http://russika.ru/t.php?t=1785>
14. Яковец Ю. В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций. – М.: Экономика, 2003. – 441 с.

References

1. Gegel G. Filosofija prava. – М., 1990.
2. Gerder I. G. Idei k filosofii istorii chelovechestva. Per. s nem. – М.: Nauka, 1977.
3. Kant I. K vechnomu miru. Sochinenija: v 6 t. – М., 1966.
4. Kruglova G. Problemy vojny i mira v traktovke hristianskih cerkvej. – [Ahttp://elb.bsu.by/bitstream/123456789/94746/.](http://elb.bsu.by/bitstream/123456789/94746/)
5. Kudejmi M. Konceptija vojny v islame: Dis. ... kand. politol. nauk: 23.00.04. – Moskva, 1994. – 149 s. – <http://www.dslib.net/glob-razvitiye/koncepcija-voyny-v-islame.html>
6. Kul tura vojny i mira. – <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
7. Larkin L. G. Sociokulturnye parametry vzaimodeystviya vojny i kul tury. – LGPIU. – <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsiokulturnye-parametry-vzaimodeystviya-voyny-i-kultury>
8. Mezhdunarodnyj forum «За kul tura mira i dialog civilizacij, protiv kul tury vojny i nasilija. Kishinev, Respublika Moldova 15–19 maja 1998 goda. – <http://grani.agni-age.net/articles/unesco.htm>
9. Mutkoglo I. Dzhihad bol shoj i malyj. – <http://www.islam.ru/content/obshestvo/41418>
10. Ot kul tury vojny k kul ture mira: konceptualnaja paradigma perehoda («postanovka problemy»). – <http://userdocs.ru/geografiya/6349/index.html?page=18>
11. Pajar Kristof. Vozmozhen li vechnyj mir? // Logos. – М., 2003. – №1. – С.10–18.
12. Reznik S. V. Ideologemy i koncepty vojny i mira v islame. Avtoref. diss. ... kand. filosof. nauk; Spec: Religiovedenie, filosofskaja antropologija, filosofija kul tury. – Belgorod, 2004. – 24 s.
13. Semashko L. M. Kul tura mira. – <http://russika.ru/t.php?t=1785>
14. Jakovec Ju. V. Globalizacija i vzaimodejstvie civilizacij. – М.: Jekonomika, 2003. – 441 s.

Farzalyev Z. I., Head of the Department for Public Relations and Popularization of Science, National Academy of Sciences of Azerbaijan (Azerbaijan, Baku), matlabm@yandex.ru

Philosophy of cultures of war and peace

In the article is carried out the comparative philosophical analysis of culture of war and the culture of the peace. It is noted that the culture of war and the culture of peace give rise to two types of communication: monologue and dialogue. Since, the culture of war should be considered a type of communication that pursues the implementation of exclusively their own interests, while resorting to any, including violent methods. It is also emphasized that, in contrast to the culture of war, the culture of peace tries to identify and take into account the interests of all parties through dialogue, avoiding methods of violence. The author comes to this conclusion, the culture of war can be considered a monistic type of communication, and the culture of the world – pluralistic.

Keywords: culture of war, culture of peace, monologue, dialogue, religion, ethno-confessional relationship.

Farzalyev Z. I., начальник управління по зв'язках з громадськістю та популяризації науки, Національна Академія Наук Азербайджану (Азербайджан, Баку), matlabm@yandex.ru

Філософія культури війни і миру

Здійснено порівняльний філософський аналіз культури війни і культури миру. Відзначається, що культура війни і культура миру породжують два типи комунікації: монолог і діалог. Так як, культуру війни слід розглядати таким типом комунікації, яка переслідує реалізацію виключно власних інтересів, вдаючись при цьому до будь-яких, в тому числі насильницьких методів. Так само, підкреслюється, що в протилежність культурі війни, культура миру намагається за допомогою діалогу виявити і врахувати інтереси всіх сторін, уникаючи методів насильства. Автор приходить до такого висновку, культуру війни можна вважати моністичним типом комунікації, а культуру миру – плуралістичним.

Ключові слова: культура війни, культура миру, монолог, діалог, релігія, етно-конфесійні відносини.

* * *

УДК 17.022.1–053.81(477)

Гавеля О. Р.,
аспірантка кафедри філософії,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(Україна, Київ), A.gavelia@ukr.net

СЕНС І ЦІННОСТІ ЖИТТЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ
(РЕЛІГІЗНАВЧЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Мета роботи – визначення феномену сенсу життя і основних засад формування свідомості студентської молоді України в контексті аксіології християнства. Методологія дослідження полягає в застосуванні порівняльно-історичного підходу – у роботі над науковими працями вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених сенсу життя і визначенню основних засад формування життєвих цінностей; соціологічного методу – у вивченні сенсу і цінностей життя сучасної молоді України в аспекті релігійності. Наукова новизна роботи. Вперше розроблено класифікацію сенсу життя, що дозволило дослідити його в релігійнознавчому контексті. На основі проведення соціологічного дослідження виявлено, що для першої групи респондентів (молодь, яка постійно відвідує церкву) найбільш пріоритетним є сенс життя, що має вітальний, гедоністичний, практичний, духовно розвиваючий та релігійний характер; для другої групи (молодь, яка дуже рідко ходить до храму), відповідно, що містить у собі вітальний, гедоністичний, гностичний та духовно розвиваючий характер; для третьої групи (молодь, яка взагалі не відвідує храм), відповідно, що містить у собі гедоністичний, гностичний, практичний та духовно розвиваючий характер. Серед респондентів третьої груп взагалі відсутні ті, хто б визначив сенс життя, що має релігійний характер. Висновки: Доведено, що в сучасних умовах оновлення суспільства уявлення про сенс життя, що має релігійний характер посідає важливе місце в системі цінностей сучасної молоді, яка постійно відвідує церкву. Виявлено позитивне ставлення більшості респондентів до волонтерської діяльності, незалежно від того, чи вважають вони себе віруючими чи ні. Участь в ній є найкращим доказом, що сучасна молодь здатна позбавлятися власного egoїзму і здійснювати безкорисливу допомогу нужденним, підтримувати малозабезпечених, безробітних, багатодітних, безпритульних, займатися захистом природи і тварин, опікуватися над сиротами, хворими, інвалідами, самотніми, людьми похилого віку тощо. Доведено, що на шляху духовного вдосконалення сучасна молодь України здатна проявляти альтруїзм по відношенню до інших людей, здійснювати безкорисливу допомогу нужденним.

Ключові слова: свідомість, християнська аксіологія, сенс життя, цінності життя, волонтерська діяльність, емпіричне дослідження, система цінностей, християнська молодь, сучасна молодь, світогляд.

Актуальність дослідження світогляду сучасної молоді України з погляду християнської аксіології обумовлено необхідністю осмислення місця і ролі людини в системі загальних, світових зв'язків, у співвіднесенні з її сенсом життя. Означений термін фіксує фундаментальні основи людського існування загалом, а також пов'язаний з життєвими цінностями окремої особистості.

Проблему людського світогляду як форми вираження сенсу життя досліджено у працях вітчизняних і

зарубіжних вчених: О. Введенського, Л. Вітгенштейна, М. Гайдеггера, А. Гулиги, Г. Гумницького, О. Джоєова, А. Ісаєвського, І. Канта, І. Кона, Л. Лужанської, Ю. Недзельської, В. Франкла, Е. Фромма, А. Шопенгауера, К. Ясперса та ін. [1–10; 12–17].

І. Кант виявляє правомірність існування релігії через необхідність пояснення особливостей світобудови. Буття Бога виступає для філософа необхідною умовою існування вищого блага. На думку І. Канта, лише тоді, коли до моралі приєднується релігія, у людини з'являється надія коли-небудь досягти щастя. Визначаючи сенс життя з точки зору моральної свідомості, І. Кант пов'язує принцип щастя з ідеальним моральним мотивом людини, який повинен полягати в тому, щоб не очікувати на нагороди, ані в цьому, ані в іншому світі, а виконувати свій обов'язок безвідносно до яких-небудь корисливих сподівань. На думку філософа, віра в Бога – це перш за все надія на власну моральну силу.

У листі І. Канта до Штейдлина (Кенінсберг, 4 травня 1973 року) зазначається: «Давно задуманий план відносно того, як потрібно відпрацювати поле чистої філософії, полягав у вирішенні трьох задач: 1) «Що я можу знати (метафізика); 2) «Що я маю робити?» (мораль); 3) «На що я маю сподіватись?» (релігія); нарешті за цим має постати четверта задача – що таке людина? (антропологія)» [7, с. 589]. Слід зазначити, що філософ не віднімає від людини сподівання на посмертну подяку: без віри у майбутнє життя неможлива ніяка релігія.

К. Ясперс запровадив у філософію поняття граничної ситуації. Він прийшов до висновку, що споконвічний сенс життя розкривається людині лише в моменти кардинальних потрясінь, якими може бути смерть, страждання, страх, провинна, боротьба [12].

М. Гайдеггер вводить поняття «екзистенційного страху», що розкриває істинний сенс людського буття. Він стверджує, що навіть якщо буде вивчена природна річ «людина» як одне з явищ світу і буде визначений її спосіб буття, її реальність, але при цьому питання і визначення не зачеплять її істотності, інтенціонального у її бутті – вони зачеплять тільки наявне буття речі, якій її дії притаманні тільки як те, що додається, але не є релевантним для визначення буттєвого характеру цього суцього [15, с. 122]. Відмінність, яку філософ називає онтологічною, не привноситься пізнавальною свідомістю, а вкорінена у самому способі людського буття, де людина забуває про свою кінченість.

Л. Вітгенштейн звертав увагу на різноманітні речі, які мають сенс в особистому житті людини. На його думку, саме життя, незалежно від цих речей, не має жодного сенсу. Наприклад, на життєвому шляху людини відбуваються певні події, звершуються досягнення, такі як створення сім'ї, народження дітей, кар'єрне зростання та ін. Все це має значення у якості індивідуального сенсу. Л. Вітгенштейн вважає, що якщо саме життя має сенс, то будь-яке зауваження про важливість або певне значення певних життєвих сенсів є доречним відносно життя окремої людини [2].

В. Франкл у своїй книзі «Людина у пошуках сенсу» написав, що він бачив сенс свого життя в тому, щоб допомагати іншим побачити сенс у своєму житті» [13, с. 1]. На протипагу З. Фрейду, який вважав, що людина, яка замислилася над сенсом життя, є серйозно хворою,

В. Франкл розглядав пошук сенсу життя як шлях до душевного здоров'я, а його втрату як головну причину не тільки нездоров'я, а й основне джерело більшості людських бід. Відсутність сенсу породжує у людини стан, який учений називає екзистенціальним вакуумом. Як вроджена мотиваційна тенденція, він є основним двигуном поведінки і розвитку особистості.

Головною ідеєю Е. Фромма є виховання у людині спонтанності вибору. Тоді людина зможе вибирати цілі, що визначають сенс її життя. Учений вказував, що спонтанна активність, спричинена власним вибором індивіда, його любов'ю до творчої праці, може виступати у якості найбільш продуктивної. Саме вона не знищує людську індивідуальність [14, с. 164].

О. І. Введенський вказує, що сенс життя необхідно розуміти як призначення та дійсну придатність життя для досягнення цінної мети, тобто такої мети, яку слід і необхідно наздоганяти [1].

На думку А. Шопенгауера джерелом людських страждань є незадоволеність своїм становищем, самотність, смерть, хвороби, злидні, голод. Додають оптимізму лише три головні цінності життя – це здоров'я, молодість і свобода. Однак, людина розуміє цінність лише у тому випадку, коли втрачає їх. Щоб позбавитися від страждання, необхідно підвестися над дією волі. Це відбувається через мистецтво, моральне удосконалення і релігійне оновлення. Останнє є найвищим ступенем на шляху позбавлення від її дії і включає в себе аскетизм, покірне прийняття страждань, альтруїзм по відношенню до інших людей, безкорисливу допомогу чужому горю, позбавлення від егоїзму. Таким чином людина здатна досягти святості [16].

Об'єкт дослідження – людський світогляд як форма вираження сенсу і цінностей життя.

Предмет дослідження – сенс і цінності життя сучасної молоді України, пов'язані з християнською аксіологією.

Мета дослідження – визначення феномену сенсу життя і основних засад формування свідомості студентської молоді України в контексті аксіології християнства.

Методологія дослідження полягає в застосуванні *порівняльно-історичного підходу* – у роботі над науковими працями вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених сенсу життя і визначенню основних засад формування життєвих цінностей; *соціологічний метод* – у вивченні сенсу і цінностей життя сучасної молоді України в аспекті релігієзнавства.

У дослідженні ми розробили класифікацію сенсу життя, що дозволяє дослідити його в релігієзнавчому контексті:

- *вітальний (життя заради самого життя)* – продовження роду;
- *гедоністичний* – створення благополучної сім'ї, досягнення особистого щастя і благополуччя, збагачення і накопичення матеріальних благ, задоволення;
- *комунікативний* – спілкування;
- *практичний (praxis – успіх)* – важливі події (одруження, народження дітей, закінчення вишу, вихід на роботу та ін.), кар'єрне зростання;
- *глюристичний (gloria – слава), пов'язаний з потребою у самовизнанні та самоствердженні* – досягнення особистої слави, досягнення влади над людьми;

– *гностичний* (*gnosis* – пізнання) – пошук нових знань;

– *духовно розвиваючий* – вдосконалення власної душі, вдосконалення власного розуму, боротьба з власними недоліками;

– *релігійний* – служіння Богу;

– *альтруїстичний* – служіння ближнім і здійснення допомоги нужденним.

Серед сенсів життя, які за своїм характером можуть бути найбільше пов'язані з християнською аксіологією – це духовно розвиваючий, вітальний, релігійний та альтруїстичний. Релігійний сенс життя, який полягає у служінні Богу, говорить сам за себе. Відповідно з християнською аксіологією, вітальний сенс життя є благословенний Богом, адже визначений необхідністю продовження людського роду, цінністю життя заради самого життя. Духовно розвиваючий – містить у собі внутрішній ідеальний сенс життя, й визначає основи формування людської свідомості. При цьому він може мати як релігійний, так і світський характер. Альтруїстичний сенс життя відповідає законам існування природного світу, й може містити у собі аксіологічні ознаки, пов'язані з прагненням людини до духовного самовдосконалення.

З метою дослідження сенсу і цінностей життя молодого покоління України нами було проведено соціологічне дослідження. Анкетуванням було охоплено 500 респондентів. У переважній більшості (80,1%) – це студентська молодь, що навчається в закладах вищої освіти України. 19,9% респондентів складає молодь, яка не так давно закінчила заклади вищої освіти. Серед загальної кількості респондентів представники жіночої статі складають 62% і представники чоловічої статі – 38%.

В опитуванні брала участь студентська молодь з таких міст: Берегове, Бориспіль, Бровари, Вінниця, Вільногірськ, Виноградів, Вишневе, Вишгород, Гадяч, Гайсин, Дніпро, Житомир, Іршава, Ічня, Калуш, Київ, Коростень, Кременчук, Львів, Лубни, Миргород, Миколаїв, Мукачеве, Ніжин, Одеса, Охтирка, Полтава, Прилуки, Піратин, Сміла, Суми, Тараща, Тернопіль, Харків, Херсон, Хмельницький, Хуст, Черкаси, Чернівці, Чернігів, Ужгород, Фастів; із селищ міського типу: Кириасівка (Вінницька обл., Тульчинський р-н), Козелець (Чернігівська обл., адміністративний центр Козелецького р-ну), Гребінка (Київська обл., Васильківський р-н), Рокитне (Київська обл., адміністративний центр Рокитнянського р-ну); із сіл: села Карпатське (Львівська обл. Турковський р-н), села Ратівці (Закарпатська обл., Ужгородський р-н), села Луч (Рахівський район), села Красна Лука (Полтавська обл., Краснолуцький р-н), села Великі Сорочинці (Полтавська обл., Миргородський р-н).

Умовно респондентів було поділено на три групи. Перша група – це молодь, яка відвідує церкву щотижня або 1–2 рази на місяць, друга група – молодь, яка відвідує церкву 1–2 рази на рік, лише на свята або лише на великі свята, третя група – молодь, яка зовсім не відвідує церкву. Необхідно зазначити, що показники у відсотках ми рахували для кожної групи окремо. В питаннях анкети було передбачено, що респонденти можуть обрати декілька із запропонованих нами варіантів відповідей.

Для першої групи респондентів найважливішим сенсом життя є: створення благополучної сім'ї – 54,01%;

досягнення особистого щастя і благополуччя – 45,26%; важливі події (одруження, народження дітей, закінчення вишу, вихід на роботу та ін.) – 30,66%; служіння Богу – 28,47%; вдосконалення власної душі – 25,55%; пошук нових знань – 23,36%; боротьба з власними недоліками – 17,52%; вдосконалення власного розуму – 15,33%; кар'єрне зростання – 15,33%; продовження роду – 11,68%; спілкування – 10,95%; збагачення і накопичення матеріальних благ – 3,65%; досягнення особистої слави – 2,92%; досягнення влади над людьми – 0,73%; позбавлення від страждань – 0,73%.

Для другої групи респондентів найважливішим сенсом життя є: досягнення особистого щастя і благополуччя – 55,29%; створення благополучної сім'ї – 37,65%; кар'єрне зростання – 34,9%; пошук нових знань – 32,16%; вдосконалення власної душі – 29,8%; важливі події (одруження, народження дітей, закінчення вишу, вихід на роботу та ін.) – 28,63%; вдосконалення власного розуму – 25,49%; спілкування – 22,35%; продовження роду – 19,61%; у боротьбі з власними недоліками – 21,18%; збагачення і накопичення матеріальних благ – 14,51%; досягнення високої моральності – 11,37%; досягнення особистої слави – 7,45%; служіння ближнім і здійснення допомоги нужденним – 7,06%; досягнення влади над людьми – 3,92%; служіння Богу – 6,67%; позбавлення від страждань – 3,92%.

Для третьої групи респондентів найважливішим сенсом життя є: досягнення особистого щастя і благополуччя – 47,12%; пошук нових знань – 38,46%; вдосконалення власного розуму – 37,5%; боротьба з власними недоліками – 29,81%; кар'єрне зростання – 27,88%; вдосконалення власної душі – 26,92%; у створенні благополучної сім'ї – 26,92%; спілкування – 24,04%; важливі події (одруження, народження дітей, закінчення вишу, вихід на роботу та ін.) – 19,23%; збагачення і накопичення матеріальних благ – 14,42%; досягнення влади над людьми – 8,65%; досягнення особистої слави – 6,73%; досягнення високої моральності – 6,73%; позбавлення від страждань – 5,77%.

Таким чином ми з'ясували, що для першої групи респондентів найбільш пріоритетними є сенси життя, що мають: вітальний, гедоністичний, праксичний, духовно розвиваючий та релігійний характер. Для другої групи, відповідно, що містять у собі вітальний, гедоністичний, гностичний та духовно розвиваючий характер. Для третьої групи, відповідно, що містять у собі гедоністичний, гностичний, праксичний та духовно розвиваючий характер. Основна відмінність між студентською молоддю, яка постійно відвідує церкву, дуже рідко ходить до храму і зовсім не відвідує церкву, полягає у тому, що у 28,47% представників першої групи сенс життя має релігійний характер, у другої групи – лише у 6,67% респондентів, а у третьої групи – таких респондентів не виявлено. Досить важливим сенсом життя для представників усіх груп є комунікативний. Це може сприяти зменшенню кількості конфліктів молоді з оточуючими їх людьми.

На питання анкети «У чому полягають Ваші життєві цінності?» 27,01% респондентів з першої групи вказали, що найважливішим для них є сім'я. Далі відповіді розподілилися наступним чином (в порядку убавання): саморозвиток – 16,79%; любов – 13,87%; чесність – 12,41%; освіта – 8,03%; 7,3% – взаєморозуміння; добро –

6,57%; дружба – 5,84%; допомога іншим 5,84% служіння Богу – 4,38%; повага – 4,38%; віра в Бога – 3,65%; щастя сім'ї – 3,65%; щастя – 2,92%; кар'єрне зростання – 2,92%; довіра – 2,19%; життя саме по собі – 2,92%; щирість – 0,73%; порядність – 1,46%; милосердя – 2,19%; відвертість – 0,73%; справедливість – 0,73%; любов до Бога – 0,85%; відповідальність – 1,46%; вдосконалення власної душі – 0,73%; терпіння – 1,46%; діти – 1,46%; гроші – 0,73%; спокій – 0,73%.

Отже, для більшості респондентів з першої групи найважливішим життєвими цінностями є сім'я, саморозвиток, любов і чесність. Також важливими для них є любов і чесність, що свідчить про багатство їх духовного та емоційного світу.

Для 18,82% респондентів з другої групи важливою життєвою цінністю є сім'я. Далі відповіді розподілилися наступним чином (в порядку убавання): любов – 12,55%; саморозвиток – 8,63%; кар'єрне зростання – 5,49%; здоров'я – 4,71%; чесність – 4,71%; самореалізація – 3,92%; щастя – 3,53%; добро – 3,14%; досягнення поставлених цілей – 3,14%; взаємодопомога – 2,75%; гроші – 2,75%; повага – 2,75%; дружба – 2,75%; вірність – 2,35%; освіта – 1,96%; допомога іншим – 1,96%; життя саме по собі – 1,57%; благополуччя – 1,18%; нові знання – 0,78%; довіра – 1,18%; порядність – 1,57%; справедливість – 1,57%; віра в Бога – 1,18%; вдосконалення власної душі – 0,39%; щирість – 0,39%.

Для більшості респондентів з другої групи найважливішим життєвими цінностями є сім'я, любов, саморозвиток, кар'єрне зростання. Отже, особливістю аксіології свідомості молоді, яка відвідує церкву 1–2 рази на рік, лише на свята або лише на великі свята, так само як і у більшості респондентів першої групи, є зосередженість навколо сімейних і особистісних цінностей. У житті молоді з другої групи найважливіше значення має любов. Разом з тим, респонденти з другої групи більш високо цінують у житті кар'єрне зростання, ніж допомогу іншим.

Для 19,23% респондентів з третьої групи важливою життєвою цінністю є саморозвиток. Далі відповіді розподілилися наступним чином (в порядку убавання): добро – 12,5%; чесність – 11,54%; освіта – 6,73%; здоров'я – 5,77%; любов – 5,77%; кар'єрне зростання – 4,81%; діти – 4,81%; досягнення поставлених цілей – 4,81%; гроші – 3,85%; повага – 3,85%; благополуччя – 3,85%; порядність – 3,85%; вірність – 0,96%; відповідальність – 2,88%; дружба – 2,88%; щирість – 2,88%; взаєморозуміння – 1,92%; щастя – 1,92%; надійність – 1,92%; терпіння 1,92%; нові знання – 0,96%; вдячність – 0,96%.

Для більшості респондентів з третьої групи найважливішими життєвими цінностями є саморозвиток, добро, освіта, здоров'я і любов.

На питання анкети: «Чи займаєтесь Ви волонтерською діяльністю?» «так» відповіли 32,85% респондентів з першої групи, 9,02% респондентів з другої групи і 16,35% респондентів з третьої групи. Відповідно, «так, але дуже рідко» відповіли 17,52% респондентів з першої групи, 22,75% респондентів з другої групи і 16,35% респондентів з третьої групи.

На питання анкети: «Якщо Ви займаєтесь волонтерською діяльністю, яким видом?», серед категорії молоді, яка відвідує церкву щотижня або 1–2 рази на

місяць вказали на те, що підтримують малозабезпечених, безробітних, багатодітних, безпритульних – 20,44%. Серед цієї ж категорії 15,33% респондентів вказали, що здійснюють опіку над хворими, інвалідами, самотніми, людьми похилого віку; 14,6% респондентів здійснюють опіку над сиротами і 8,76% респондентів займаються захистом природи і тварин.

Серед категорії молоді, яка відвідує церкву 1–2 рази на рік, лише на свята, й лише на великі свята вказали на те, що підтримують малозабезпечених, безробітних, багатодітних, безпритульних – 12,94%. Серед цієї ж категорії респондентів захистом природи і тварин займається 11,76%; опіку над сиротами здійснюють 7,06%; опіку над хворими, інвалідами, самотніми, людьми похилого віку здійснюють 5,1%.

Серед категорії молоді, яка зовсім не відвідує церкву – 12,5% вказали на те, що підтримують малозабезпечених, безробітних, багатодітних, безпритульних. Серед цієї ж категорії респондентів захистом природи, тварин займається 9,62%; опіку над хворими, інвалідами, самотніми, людьми похилого віку здійснюють 2,88%; опіку над сиротами – 1,92%.

Очевидно, що більша кількість респондентів, які займаються різними видами волонтерської діяльності, зосереджена у першій групі. Молодь, яка постійно відвідує церкву, значно краще усвідомлює значення підтримки малозабезпечених, безробітних, багатодітних, безпритульних, опіки над хворими, інвалідами, самотніми, людьми похилого, сиротами, захисту природи і тварин. Від цього світ стає добрішим і гуманнішим.

На питання анкети «Яка причина того, що Ви займаєтесь волонтерською діяльністю?» молоді, яка відвідує церкву щотижня або 1–2 рази на місяць, вказала що робить це з бажання допомогти ближньому – 37,96%, а також тому, що хоче отримати нових знайомих і друзів – 12,41%.

Молодь, яка відвідує церкву 1–2 рази на рік, лише на свята, й лише на великі свята, визначаючи причини з якої вони займаються волонтерською діяльністю, вказують на допомогу ближньому – 23,53% і на можливість отримати нових знайомих і друзів – 7,84%.

Третя група респондентів, що складається з молоді, яка зовсім не відвідує церкву, відповідаючи на питання анкети: «Яка причина того, що Ви займаєтесь волонтерською діяльністю?» вказують на допомогу ближньому – 18,27% і на можливість отримати нових знайомих і друзів – 3,85%.

Поряд з усвідомленням такої мети волонтерської діяльності як допомога ближньому, частина представників усіх трьох груп респондентів прагнуть отримати нових знайомих і друзів, їм надзвичайно важливо знаходити однодумців, які хочуть підтримувати нужденних.

На питання «З якої причини Ви перший раз зайнялись волонтерською діяльністю?» молоді, яка відвідує церкву щотижня або 1–2 рази на місяць: 6,57% вказали на «співчуття», 5,11% – на «бажання допомогти»; 2,19% – на «зацікавлення», 1,46% – на «запропонували друзі», 0,73% – на «приклад батьків». Молодь, яка відвідує Церкву 1–2 рази на рік, лише на свята, й лише на великі свята, відповідно: 2,35% – на «співчуття»; 2,35% – на «бажання допомогти»; 1,96% – на те, що їм «запропонували друзі», 1,18% – на «зацікавлення»;

0,78% – на «приклад батьків». Молодь, яка зовсім не відвідує церкву, відповідно: 3,16% – на «бажання допомогти»; 1,92% – на «співчуття».

Отже основними причинами, з якої студентська молодь з усіх трьох груп перший раз зайнялась волонтерською діяльністю – це співчуття і бажання допомогти ближньому. Важливим спонуканням до занять волонтерською діяльністю мала для них підтримка з боку батьків і друзів. Також більшість респондентів засвідчили, що керувалися власними добрими намірами.

Висновки: Доведено, що в сучасних умовах оновлення суспільства уявлення про сенс життя, що має релігійний характер посідає важливе місце в системі цінностей сучасної молоді, яка постійно відвідує церкву. Виявлено позитивне ставлення більшості респондентів до волонтерської діяльності, незалежно від того, чи вважають вони себе віруючими чи ні. Участь в ній є найкращим доказом, що сучасна молодь здатна позбавлятися власного егоїзму і здійснювати безкорисливу допомогу нужденним, підтримувати малозабезпечених, безробітних, багатодітних, безпритульних, займатися захистом природи і тварин, опікуватися над сиротами, хворими, інвалідами, самотніми, людьми похилого віку тощо. Доведено, що на шляху духовного вдосконалення сучасна молодь України здатна проявляти альтруїзм по відношенню до інших людей, здійснювати безкорисливу допомогу нужденним.

Список використаних джерел

1. Введенська А. Умови допустимості віри в сенс життя // Православна енциклопедія «Азбука віри» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://azbyka.ru/usloviya-dopustimosti-very-v-smysl-zhizni>
2. Вітгенштейн Л. Логіко-філософський трактат. – Москва, 1958.
3. Гулига А. В. Філософія в пошуках сенсу життя // Діалог. – Москва, 1990. – №12. – С.96–98.
4. Гумницький Г. П. Сенс життя, щастя, мораль. – Москва, 1981.
5. Джиоева О. І. Про деякі типових постановках проблеми сенсу життя в історії філософії // Питання філософії. – 1981. – №6. – С.153–163.
6. Ісаївська А. В. Сенс життя як фактор подолання духовної кризи. Дис. ... канд. філос. наук., спец. 09.00.13. – Волгоград, 2009. – 139 с.
7. Кант І. Трактати і листи / Відп. ред. А. В. Гулига. – Москва: Вид-во «Наука». Серія «Пам'ятки філософської думки». 1980. – 709 с.
8. Кон І. С. В пошуках себе. – Москва, 1984.
9. Лужанська Л. Соціальна Активність віруючих як наслідок конфесійного віровчення про сенс життя // Наукові записки [національного університету Острозька академія]. Сер.: Історичне релігієзнавство. – 2009. – Вип.1. – С.151–158. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NznuoairD2009_2009_1_16
10. Недзельська Ю. К. Розуміння людини як образу та подоби Божої – основа визначення православ'ям СЕНС еє життя // Українське релігієзнавство. – 2010. – №53.
11. Сенс життя в російській філософії. – Санкт-Петербург, 1995.
12. Тофтл М. Г. Сучасний словник з етики. Ясперс Карл. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 416 с.
13. Франкл В. Людина в пошуках сенсу: Збірник. – Москва: Прогрес, 1990. – С.1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.klex.ru/2bv>
14. Фромм Е. Втеча від свободи. Людина для самого себе. – Москва: Клініка глибинної психології проф. П. С. Гуревича, Видавництво «Ізид», 2004. – 399 с.
15. Хайдеггер М. Прологемени до історії поняття часу / М. Хайдеггер; [Пер. з нім. Е. В. Борисов]. – Томськ: Водолій, 1998. – 384 с.
16. Шопенгауер А. Світ як воля і уявлення. Т.2 / пер. з нім. – Мінськ: ТОВ «Попурі», 1999. – 832 с.
17. Шопенгауер А. Свобода волі і моральність. – Москва, 1992.

References

1. Vvedens'ka A. Umovy dopustymosti viry v sens zhyttja // Pravoslavna encyklopedija «Azbyka viry» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://azbyka.ru/usloviya-dopustimosti-very-v-smysl-zhizni>
2. Vitgenstejn L. Logiko-filosof's'kyj traktat. – Moskva, 1958.
3. Gulyga A. V. Filosofija v poshukah sensu zhyttja // Dialog. – Moskva, 1990. – №12. – S.96–98.
4. Gumnyč'kyj G. P. Sens zhyttja, shhastja, moral'. – Moskva, 1981.
5. Dzhyojeva O. I. Pro dejaki typovyh postanovkah problemy sensu zhyttja v istorii' filosofii' // Pytannja filosofii'. – 1981. – №6. – S.153–163.
6. Isai'vs'ka A. V. Sens zhyttja jak faktor podolannja duhovnoi' kryzy. Dys. ... kand. filos. nauk., spec. 09.00.13. – Volgograd, 2009. – 139 s.
7. Kant I. Traktaty i lysty / Vidp. red. A. V. Gulyga. – Moskva: Vyd-vo «Nauka». Serija «Pam'jatyky filosof's'koi' dumky». 1980. – 709 s.
8. Kon I. S. V poshukah sebe. – Moskva, 1984.
9. Luzhans'ka L. Social'na Aktyvništ' virujuchyh jak naslidok konfesijnogo virovchennja pro sens zhyttja // Naukovi zapysky [nacional'nogo universytetu Ostroz'ka akademija]. Ser.: Istorychne religijeznavstvo. – 2009. – Vyp.1. – S.151–158. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NznuoairD2009_2009_1_16
10. Nedzel's'ka Ju. K. Rozuminnja ljudyny jak obrazu ta podoby Bozhoi' – osnova vyznachennja pravoslav'jam SENS ee zhyttja // Ukrai'ns'ke religijeznavstvo. – 2010. – №53.
11. Sens zhyttja v rosij's'kij filosofii'. – Sankt–Peterburg, 1995.
12. Toftul M. G. Suchasnyj slovnyk z etyky. Jaspers Karl. – Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2014. – 416 s.
13. Frankl V. Ljudyna v poshukah sensu: Zbirnyk. – Moskva: Progres, 1990. – S.1. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.klex.ru/2bv>
14. Fromm E. Vtecha vid svobody. Ljudyna dlja samogo sebe. – Moskva: Klinika glybynnoi' psihologii' prof. P. S. Gurevycha, Vydavnytvo «Izida», 2004. – 399 s.
15. Hajdegger M. Prolegomeny do istorii' ponjattja času / M. Hajdegger; [Per. z nim. E. V. Borysov]. – Toms'k: Vodolij, 1998. – 384 s.
16. Shopengauer A. Svit jak volja i ujavlennja. T.2 / per. z nim. – Mins'k: TOV «Popuri», 1999. – 832 s.
17. Shopengauer A. Svoboda voli i moral'nist'. – Moskva, 1992.

Gavelia A. R., postgraduate student of the Department of Philosophy at the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Ukraine, Kyiv), A.gavelia@ukr.net

Meaning and values of life of modern Ukrainian youth (religious study)

The purpose of the work is to determine the phenomenon of the meaning of life and the basic principles of forming the consciousness of student youth of Ukraine in the context of the axiology of Christianity. The methodology of the research is to apply a comparative-historical approach in the work on scientific works of domestic and foreign scientists devoted to the meaning of life and the definition of the basic principles of the formation of vital values; sociological method in studying the meaning and values of life has been developed, which made it possible to explore it in the religious studies context. On the basis of holding a sociological study, it was found that for the first group of respondents (young people who constantly attends the church) the most important is the meaning of life, having a hedonistic, praxis, spiritual development and religious character; for the second group (young people who rarely go to the church) respectively, containing a welcoming, hedonistic, gnostic and spiritually developing character; for the third group (young people who do not attend church at all), respectively, containing hedonistic, gnostic, practical and spiritually developing character. Among the respondents of the third group, there are generally no one who would define the meaning of life of a religious nature. Conclusions: It's proved that in modern conditions of modernization of society the idea of the meaning of life, which has a religious character, occupies an important place in the system of values of modern youth who constantly attends the church. The positive attitude of the majority of respondents to volunteer activity is revealed, regardless of whether they consider themselves believers or not. Participation in it is the best evidence that modern youth are able to get rid of their own selfishness and to provide disinterested assistance to the needy, support the poor, unemployed, large children, homeless people, protect nature and animals, take care of orphans, sick, lonely, elderly people, etc. It is proved that on the way of spiritual perfection, modern youth of Ukraine is able to show altruism in relation to other people, to carry out unselfish help to the needy.

Keywords: consciousness, Christian axiology, meaning of life, values of life, volunteer activity, empirical research, value system, Christian youth, contemporary youth, worldview.

* * *